

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXIII, broj 10

14. ožujka 2013.

cijena 200 Ft

*Dvi Koljnofke iz sastava „Lipotice”
sa Željkom Krušlinom iz Latina
na šopronskom snimanju „Lijepom našom”*

Foto: Timea Horvat

Komentar

Novi obvezni izborni predmet – etika i/ili vjeronauka i etika

Nakon niza raznih prijedloga, primjerice da se u nastavu uvede svakodnevni tjelesni odgoj, konačno, barem se nadamo, prepoznata je i važnost duhovnog odgoja, koja se očituje uvođenjem u satnicu obveznog izbornog predmeta – etike i/ili vjeronauka i etike.

Sukladno novim zakonskim odredbama, od rujna, dakle od nove školske godine, doći će do bitnih promjena na polju vjeronauka u školi. Naime istodobno s uvođenjem etike kao novog predmeta postojat će i mogućnost izbora «vjeronauka i etike», kao obveznog izbornog predmeta u okviru satnice. Novi se predmet uvodi uzlazno, dakle ove godine u prvom i petom razredu, a zatim postupno i u drugima. U drugim razredima neće biti promjena, vjeronauk će se odvijati kao i do sada. Može li se uvođenjem obvezatnog izbornog predmeta u nastavu riješiti bilo čudoredni (moralni) bilo vjerski odgoj? Posve sigurno da se ne može, ali mu na neki način, vjerujemo, može pridonijeti. Međutim ostaje otvoreno pitanje zbog čega se on uvodi samo u prvi i peti razred, a ne i u sve razrede. Što će biti s djecom između, i s onima od šestog do osmog razreda?

U povodu narečenih promjena Mađarska katolička biskupska konferencija izdala je okružnicu o poučavanju vjeronauka i etike, obraćajući se svećenicima, roditeljima, vjeroučiteljima i vjernicima uz poziv da učine sve kako bi se na području župe što više njih uključilo u vjeronauk u školi izborom vjeronauka i etike. Pri tome ističući kako će i dalje župa ostati najvažnije mjesto gdje se oblikuje i očituje kršćanska zajednica.

Premda se proteklih tjedana Biskupska konferencija i službeno obratila svim državnim i mjesnim školama izražavajući da je spremna organizirati poučavanje vjeronauka i etike, mole se župnici da potraže voditelje obrazovnih ustanova na području svojih župa i izraze spremnost pokretanja školskog vjeronauka na novi način, ali i da potaknu roditelje na izbor vjeronauka i etike u prvom i petom razredu. U obraćanju roditeljima, Biskupska konferencija između ostalog ističe kako im je Bog povjerio odgoj njihove djece, a da bi ona bila sretna, u to ne spada samo fizičko blagostanje, poznavanje znanosti, umjetnosti i ljubav prema športu nego i – najviše – to da pronađu svoje mjesto u svijetu i dodu u što tješnju vezu s Bogom. Jedno od sredstava za to je i vjeronauk u školi. Ali Biskupska konferencija u svojoj okružnici ukazuje i na to da vjeronauk u školi nije dovoljan: «Ipak ne zaboravimo da upis na vjeronauk u školi nije dovoljan za potpuni vjerski odgoj. Potrebna je i zajednička molitva u obitelji. Važno je da obitelj po mogućnosti zajedno sudjeluje na nedjeljnoj misi i da se djeca na vrijeme pripreme za prvu ispovijed, za prvu pričest i za krizmu» – stoji uz ostalo u okružnici.

Dobro se sjećam djetinjstva, a bila su to drukčija vremena, posebno kada je u pitanju vjerski odgoj, kojemu vladajući društveni poredak nije bio nimalo sklon. Međutim vjerski odgoj počeo je već u obitelji, njegovao se u obitelji, koja je bila temelj šire vjerske, crkvene zajednice. Prije svega pitanje vjere bilo je pitanje uvjerenja i odgoja, a ne izbora nečega obvezatnog. Unatoč tome što je vjerski život bio potisnut iz javnog života, roditelji su upisivali djecu na vjeronauk, koji se i tada dobrim dijelom odvijao u školi, svi članovi obitelji zajedno redovito su sudjelovali na nedjeljnom misnom slavlju i na drugim crkvenim obredima, posebno o najvećim kršćanskim, katoličkim blagdanima. A bez toga ni danas neće biti vjerskog, pa ni kršćanskog, katoličkog odgoja.

Stipan Balatinac

„Glasnikov tjedan”

Druga polovica 20. stoljeća donijela je naglo smanjenje broja pripadnika naroda koji su nekada živjeli na zajedničkim državnim austrijsko-mađarskim prostorima u 18, 19. i prvim desetljećima 20. stoljeća. Nakon Prvoga svjetskog rata oni su se našli kao manjinske zajednice u novonastalim državnim tvorevinama, sa svim značajkama koje pojedinca čine dijelom nekoga naroda: jezikom, kulturom, poviješću... Popisi stanovništva od 1941. godine do posljednjeg obavljenog 2011. godine, čiji nam podaci još ni ovih dana nisu poznati iako se čuje kako će oni biti objavljeni do kraja ožujka 2013. godine, oslikavaju nam djelić života ljudi koji su se izjasnili kao Hrvati. Doduše, u popisima 1941. i 1949., uz ponudu izbora Hrvat, nudili su

va, sociologije, do politike, ali i dio polazišta za izradbu strategije opstanka u idućim desetljećima. Jedno je sigurno: smanjuje se broj pripadnika Hrvata u Mađarskoj, a njihovo odnarođenje dio je društvenih i demografskih tijekova unutar hrvatske zajednice i u Mađarskoj i primjerice u drugim državama regije gdje žive pripadnici manjina. Ako samo navlaš pogledamo rezultate posljednjeg popisa pučanstva, uočit ćemo kako je mladih malo, kako starija populacija prevladava, kako je bioproizvod nizak. I tako dalje...

U popisu stanovništva iz 2001. godine sveukupno se 14 345 ljudi izjasnilo u Mađarskoj kako im je materinski jezik hrvatski. Po podacima popisa iz 2001.

Jedno je sigurno: smanjuje se broj pripadnika Hrvata u Mađarskoj, a njihovo odnarođenje dio je društvenih i demografskih tijekova unutar hrvatske zajednice i u Mađarskoj i primjerice u drugim državama regije gdje žive pripadnici manjina. Ako samo navlaš pogledamo rezultate posljednjeg popisa pučanstva, uočit ćemo kako je mladih malo, kako starija populacija prevladava, kako je bioproizvod nizak. I tako dalje...

godine, 19 715 ljudi u Mađarskoj veže se uz hrvatske vrijednosti, kulturu i običaje. Po popisu iz 2001. godine, 14 788 ljudi u Mađarskoj koristi se hrvatskim jezikom u obitelji, prijateljskome krugu. Važno je napomenuti kako je upitnik za narodnosti prilikom popisa 2001. bio neobvezatan te kako

su se kod ponuđenih pitanja mogla naznačiti najviše tri od mogućih ponuđenih odgovora, a postojala je i rubrika «ostalo». Ako nitko drugi, mi novinari izloženi smo svakodnevno, uputimo li se u povijesna hrvatska naselja, susretima tek sa starijim pripadnicima hrvatske zajednice (tek oni znaju hrvatski). Hrvati u Mađarskoj dobrano su ostarjeli, što je nepovoljan temelj za njihov budući razvoj.

su se kod ponuđenih pitanja mogla naznačiti najviše tri od mogućih ponuđenih odgovora, a postojala je i rubrika «ostalo». Ako nitko drugi, mi novinari izloženi smo svakodnevno, uputimo li se u povijesna hrvatska naselja, susretima tek sa starijim pripadnicima hrvatske zajednice (tek oni znaju hrvatski). Hrvati u Mađarskoj dobrano su ostarjeli, što je nepovoljan temelj za njihov budući razvoj.

Branka Pavić Blažetin

Aktualno

Godišnja skupština Saveza Hrvata u Mađarskoj, 11. svibnja u Baji

Prva sjednica Predsjedništva Saveza Hrvata u 2013. godini bila je 22. veljače u Baji. Predsjednik Saveza Hrvata na nju je pozvao sve članove Predsjedništva, članove Nadzornog odbora te predsjednika Hrvatske državne samouprave. Ova je sjednica u proširenom sastavu održana u zgradi Hrvatskoga kulturnog centra Bunjevačka čitaonica, a na dnevnom su redu bile ove teme: Izvješće o radu u 2012. godini; Izvješće o gospodarenju; Radni plan za 2013. godinu; Proračun za 2013. godinu; Razno.

Sjednici su se odazvali svi članovi Predsjedništva izuzev Edite Horvat Pauković, koja je opravdala svoj nedolazak, i Roberta Ronte, člana Nadzornog odbora.

Uza Savezova predsjednika Josu Ostrogonca i njegova zamjenika Arnolda Barića, bili su: članovi Predsjedništva Eva Išpanović, Angela Šokac Marković, Ivan Gugan, Jozo Solga, predsjednik Nadzornog odbora Mijo Štandovar i član Odbora Martin Kubatov, te predsjednik HDS-a Mišo Hepp.

U prvoj točki dnevnoga reda Savezov predsjednik podnio je opširno izvješće o radu u 2012. godini, osvrnuo se na najvažnije djelatnosti; na kongres 2012. godine na kojem je prihvaćen novi Statut, na Državni dan Hrvata, na njemu dodijeljene nagrade, na susrete s visokim političkim dužnosnicima Mađarske i Republike Hrvatske, na sudjelovanje radu narodnosnog savjeta pri Mađarskome prosvjetnom zavodu, na sudjelovanje sjednici Hrvatsko-mađarskoga međuvladina mješovitog odbora za manjine, na rad pri okruglom stolu za ljudska prava pri Ministarstvu javne uprave i pravosuđa te na rad pri novoutemeljenoj radnoj skupini za narodnosti pri Ministarstvu ljudskih resursa. Naime, sukladno s Vladinom uredbom 1039/2012. (II.22.), osnovan je okrugli stol za ljudska prava pri Ministarstvu javne uprave i pravosuđa. U okvirima toga odbora djeluje nekoliko skupina, među ostalim i tematska radna skupina za narodnosna pitanja. Delegirat se moglo putem javnog natječaja što je Savez Hrvata u Mađarskoj još lani i učinio.

Po izvješću, koje je Predsjedništvo jednoglasno prihvatilo, Savez svoju djelatnost ispoljava kroz široki raspon manifestacija, od bal-skih zabava, regionalnih i seoskih dana Hrvata, programa vjerskog karaktera, hodočašća, svetih misa na hrvatskom jeziku, kroza suradnju s nizom udruga, klubova i kulturnih društava, koncerte, programe kojima se njeguju mjesni običaji, večeri folklor, tamburaških susreta, malonogometnih susreta, ribičkih natjecanja, izložaba, te njegovanje veza s matičnom domovinom.

Iz Izvješća o radu u 2013. godini i Izvješća o gospodarenju vidljivo je kako je Savez svoju djelatnost ostvarivao sredstvima dobivenim natječajem putem Vladine Fondacije «Wekerle», od članarina, potpore Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, te sredstava ostvarenih natječajima. U 2012. godini Savez je gospodario s 4 796 104 Ft, od čega je iznos od uplaćene članarine 515 100 tisuća Ft. Na računu je 31. prosinca ostalo 2 545 842 Ft.

Povela se rasprava o Radnome planu i

Predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac i zamjenik predsjednika Arnold Barić

Proračunu za 2013. godinu. Spomenula se i Savezova nekretnina u Ul. Nagymező 68.

Radni plan i plan proračuna sastavljen je u skladu s odredbama kongresa, ostvarenim natječajnim sredstvima, članarinom, doprinosima sponzora. Zaključeno je kako će Savez svoju djelatnost na polju njegovanja običaja, materinskoga jezika ostvarivati u svim regijama u Mađarskoj gdje žive Hrvati. Kao najvažniji zadatak Predsjedništvo smatra što skoriju normalizaciju odnosa s dvije civilne udruge: Društvom gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj i Društvom Horvata kre Mure. Naglašeno je kako treba jačati članstvo, te kako tijekom godine treba nastojati pridobiti u članstvo što veći broj hrvatskih udruga i pojedinaca. Savez je sudjelovao na raspisanom natječaju Fonda ministarstva ljudskih resursa za djelatnost civilnih udruga u 2013. godini. U Radnom je planu niz programa, od kojih su najistaknutiji Državni dan Hrvata u suorganizaciji s HDS-om, Državni dan hrvatske gastronomije, koji bi se održao u Baji u svibnju, Skupština Saveza Hrvata, 11. svibnja u Baji, Markovo na Fancagi u Baji, Božićni koncert u Pečuhu, Pranje na Dunavu u Mohaču, regionalni Dani Hrvata, programi vezani uz ime Stipana Blažetina u Zali, Kultura bez granica, programi koji se planiraju u Gradišću. Najvažnijim partnerom u ostvarivanju svojih ciljeva Savez smatra HDS s kojim se usklađuju državni interesi, zadaci i programi, sudjeluje se obostrano sjednicama dvaju tijela, zajednički održavaju veze s matičnom domovinom, te suorganiziraju programi. Najvažniji strateški partneri regionalnih Savezovih organizacija jesu mjesne i teritorijalne samouprave. Savez njeguje veze s diplomatskim predstavnicima matične domovine, predstavnici Saveza sudjeluje konferencijama, radu Narodnosnog savjeta pri vladi Republike Hrvatske. Savez aktivno sudjeluje radu Narodnosnog savjeta pri Mađarskom prosvjetnom institutu, te u savjetodavnom

tijelu i pri Okruglom stolu za ljudska prava te u radu narodnosne radne skupine pri Ministarstvu ljudskih resursa. U svezi s Radnim planom donesena je odluka da se na dnevni red stave osnivačka i vlasnička prava, obveze i odgovornosti, suodnos Saveza Hrvata u Mađarskoj i HDS-a nad tjeđnikom Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskim glasnikom.

U točki «razno» sa žaljenjem je zaključeno kako mnogi članovi ne plaćaju re-

dovito članarinu primjereno prihvaćenim obvezama, pa je donesena odluka kako će se do sredine travnja oni obavijestiti o načinima uplate zaostalih obveza (neuplatama) te će se oni koji ne srede članske obveze nakon zadanog roka isključiti iz članstva. Odlučeno je da se briga o članstvu povjeri osobi koju će zadužiti predsjednik Joso Ostrogonac. Zaključeno je kako će Savez posredstvom HDS-a napraviti statistiku, aktivnosti, nazočnosti zastupnika HDS-ove Skupštine koji su ušli u Skupštinu sa Savezove liste.

Zaključeno je kako je pred Savezom godina velikih zadataka u kojoj se što prije treba početi pripremati na izbore za mjesne, teritorijalne i državnu samoupravu 2014. godine. Ako Savez želi učvrstiti svoje političke pozicije, treba se itekako dobro pripremiti.

Branka Pavić Blažetin

PEČUH – Dana 13. veljače Hrvatska samouprava Baranjske županije održala je svoju redovitu sjednicu kojom je predsjedavao predsjednik sedmočlanoga zastupničkog tijela Mišo Šarošac. Na dnevnom redu uz ostalo bilo je usvajanje odluke o proračunu Hrvatske samouprave Baranjske županije u 2013. godini. Kako saznajemo, Samouprava će gospodariti s ostatkom iz prošle godine, godišnjom državnom potporom za djelovanje teritorijalnih narodnosnih samouprava od 443 666 Ft te godišnjom potporom iz proračuna Samouprave Baranjske županije koja za godinu 2013. iznosi milijun forinti. Hrvatska samouprava prošlu je godinu završila pozitivno s ostatkom od 300 000 Ft, većih teškoća nema, kaže njezin predsjednik Mišo Šarošac dodajući kako su sredstva – s obzorom na činjenicu kako u Baranjskoj županiji djeluje 41 hrvatska samouprava – više nego skromna.

Predavanje o hrvatsko-mađarskim odnosima

Pokret pomirenja naroda Karpatskog bazena Charta XXI. 15. veljače u Domu dijaloga priredio je program o povijesti hrvatsko-mađarskih odnosa. Pokret pomirenja smatrao je važnim da se potakne tema u svezi s priključenjem Hrvatske Europskoj Uniji. O zajedničkoj povijesti Hrvata i Mađara predavao je povjesničar Dinko Šokčević.

U okviru programa Dinko Šokčević, povjesničar, sveučilišni profesor, dobar poznavatelj hrvatske povijesti, književnosti, povijesti umjetnosti, održao je predavanje o suživotu Hrvata i Mađara tijekom stoljeća. Istaknuo je da na tom području hrvatski i mađarski narod imaju najstariju državotvornu tradiciju, čak više od osam stoljeća živjeli su u jednoj državnoj zajednici, a suživot u znatnom dijelu služio je za dobrobit oba naroda. Profesor je kritizirao udžbenike u kojima još i danas stoji da je kralj Ladislav I. osvojio Hrvatsku, unatoč tomu što to osvajanje nije bilo u klasičnom smislu riječi, jer vojne postrojbe ondje nije ostavio. Ni poslije to nije bilo potrebno jer Koloman, potomak Sv. Ladislava, nagodio se s hrvatskim dostojanstvenicima i 1102. g. u Biogradu okrunjen je za kralja Hrvatske i Dalmacije. Povjesničar je napomenuo da od tog datuma računamo postojanje zajedničke države, koja je jedna od najdužih i najuspješnijih zajedničkih država u povijesti Europe. Mađarski i hrvatski staleži u 16–18. stoljeću zajednički su postupali protiv habsburških apsolutističkih nastojanja, u plemićkoj i staleškoj državi pojavile su se prve klice nacionalne ideologije, jer su smatrali da vlada strana dinastija nad Dunavskom dinastijom, koja se oblikuje. Glavni su neprijatelji bili Turci. Hrvatski su staleži u 17. stoljeću došli do zamisli potpune ravnopravnosti, ali ni to nije dovelo do raskida, jer opasnost od Turaka držala ih je zajedno. Dva naroda povezivala je ne samo prijateljstva nego i takvi plemići kao što su bili Zrinski, koji su sebe smatrali i Hrvatima i Mađarima. Na te odnose nije dobro utjecala Wesselényieva urota (1664–1671), koja je uzrokovala i pogibiju Zrinskih i Frankopana. Habsburgovci su nesmiljeno razarali tu suradnju, plašili hrvatske plemiće. Mađarski su staleži na zasjedanju parlamenta u Budimu 1790. željeli postići da mađarski jezik bude službeni jezik od Karpata do Jadrana, ali su se hrvatski zastupnici pobunili protiv toga. Tu je započeo raskid, ali još ne u potpunosti između dvaju naroda. Hrvati su htjeli latinski jezik, koji je do tada bio rabljen, inače bi došli do diskriminacije zbog mađarskog jezika. G. 1848. Ilirski je pokret ojačao, pa s njim i nacionalna ideologija u Hrvata, željeli su federaciju s ostalim slavenskim narodima, ali je Bečki dvor mađarsko-hrvatsku državu zajednicu želio zadržati u svome carstvu. Mađarska reformistička oporba razmišljala je o dualističkoj metodi. Jelačićev ishod je bio napad osobe centralističkog poretka. Nakon 1849. Hrvati su se opet obratili Mađarima jer nisu htjeli biti zajedno s Bečkim dvorom. Hrvatska unionistička stranka 1868. nagodila se s Ferencem Deákom, to je bio osebujan miješani ravnopravni i podređeni odnos. Mađarska je priznala Hrvatsku posebnom političkom nacijom, samo su novac i gospodarski poslovi bili zajednički, to su mogli izmijeniti isključivo dva parlamenta. Profesor Šokčević je rekao da su Hrvati bili nezadovoljni Nagodbom, ali je vidljivo da su s njom i dobili, jer su položili temelje nacionalne države i građanskoga društva. Do potpunog raskida došlo je nakon I. svjetskog rata, područje se raspalo na uslužne male države. Prema povjesničaru, kada u regiji svatko postane članom Europske Unije, političari će trebati prepoznati da male države u regiji trebaju se složiti, moraju se nagoditi, jer to je jedini put k njihovu uzdizanju.

TRAJŠTOF – Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov Vas srdačno poziva 20. marčijaša, u srijedu, od 18.30 uri u Socijalni centar Trajštofa (Flugplatzstrasse 8) na predavanje mag. Roberta Sučića, pod naslovom „Je tambura instrumenat Gradišćanskih Hrvatov?“ i veljek potom na drugi referat na temu Od driva do tambure, o čemu će povidati Poli Berlaković. Priredbu će muškički oblikovati Poljanci, a potom ZIGH poziva na mali bife.

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO UPRAVE

KLASA: 013-01/13-01/20
URBROJ: 515-03-01-02/4-13-2
Zagreb, 04. ožujka 2013.

OBJAVA BIRAČIMA

Predsjednik Republike Hrvatske je dana 01. ožujka 2013. godine donio **Odluku o raspisivanju izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske**. Odluka je stupila na snagu 04. ožujka 2013. godine, a objavljena je u „Narodnim novinama“, broj 27 od 04. ožujka 2013. godine

Izbori u Republici Hrvatskoj održat će se u

nedjelju, 14. travnja 2013. godine.

Izbori u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske održat će se u

subotu 13. travnja 2013. godine i nedjelju 14. travnja 2013. godine.

Temeljem članka 23. Zakona o registru birača („Narodne novine“, broj 144/12), pozivaju se birači da izvrše pregled, dopunu i ispravak podataka upisanih u registar birača. Birači mogu pregledati odnosno **zatražiti dopunu ili ispravak podataka** upisanih u registar birača u službi za opću upravu ureda državne uprave u županiji i Gradskom uredu za opću upravu Grada Zagreba, prema mjestu svog prebivališta, svakim radnim danom u radno vrijeme ureda, a u dane 09.03., 16.03. i 23.03.2013. (subote) od 08-12 sati. Detaljnije obavijesti bit će na web stranicama nadležnog ureda.

Zahtjevi se mogu podnositi **zaključno do srijede, 03. travnja 2013. godine.**

Također, u **nadležnim uredima biračima će do 03. travnja 2013. godine biti omogućen uvid u podatke upisane u registar birača koji se odnose na osobno ime i adresu birača pojedinog grada ili općine.**

Na **web stranici Ministarstva uprave www.uprava.hr** dostupni su podaci o nadležnim uredima i osobama ovlaštenim za vođenje registra birača, a omogućen je i uvid u registar birača putem OIB-a ili MBG-a građana i prezimena.

Program Hrvatskog kazališta

- 16. ožujka** u 18 sati Fadil Hadžić: Državni lopov, Bikić;
- 20. ožujka** u 15 sati György Schwajda: Nema više škole, u izvedbi dječje pozornice Sziporka, kazališna dvorana;
- 21. ožujka** u 18 sati, otvaranje izložbe slikara i scenografa Željka Senečića, galerija Čopor/t/-Horda;
- 23. ožujka** u 19 sati Fadil Hadžić: Državni lopov, Ludbreg; 26. ožujka u 15 sati György Schwajda: Nema više škole, u izvedbi dječje pozornice Sziporka, kazališna dvorana.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Zavoda za istraživanje i razvoj prosvjete pri Ministarstvu ljudskih resursa, i ove se godine održava natjecanje srednjoškolaca iz hrvatskoga jezika i književnosti. Prvi krug, pismeni dio, priređen je u siječnju, na koji se iz pečuške Hrvatske gimnazije Miroslava Krležije prijavilo pet, a iz budimpeštanske Hrvatske gimnazije osam gimnazijalaca. Drugi krug, usmeni dio, ujedno i završnica, priređuje se u ponedjeljak, 25. ožujka u 10.30 sati, u Croaticinim prostorijama. Pravo na sudjelovanje u završnici stekla su četiri gimnazijalca. Njihove odgovore vrednuje tročlani prosudbeni odbor na čelu s predsjednikom Matildom Bölcs, te članovi Stipan Karagić i Tomislav Krekić.

SANTOVO – Kako je već tradicija, u Santovačkoj se župi svake godine organizira trodnevna duhovna priprava za Uskrs, koja se pozivanjem svećenika iz druge župe održava posebno za hrvatsku i mađarsku zajednicu. Ove će se godine trodnevnicu održati od 18. do 20. ožujka. Duhovnu pripravu hrvatske zajednice sva tri dana s početkom u 18 sati vodit će velečasni Franjo Ivanković, župnik iz vojvodanskog Tavankuta. Pola sata prije mise bit će mogućnosti za svetu ispovjed na materinskom jeziku. Budući da je u tijeku mađarska crkvena godina, Muka Isusova na hrvatskom jeziku pjeva se samo na blagdan Cvjetnice, 24. ožujka, na nedjeljnoj hrvatskoj misi, s početkom u 11.15.

Od carske željeznice do održivog razvoja turizma područja Slatina–Selurince–Našice

U okviru 3. natječaja za prijavu projekata za financiranje bespovratnim EU sredstvima iz IPA prekograničnog programa Mađarska–Hrvatska, Slatini je odobren projekt pod nazivom „Od carske željeznice do održivog razvoja turizma područja Slatina–Szentlőrinc–Našice”.

Partneri su u projektu Slatina (vodeći korisnik), selurinska zaklada Brantner-Koncz, Našice te slatinski Zavičajni muzej. Ukupna vrijednost projekta iznosi 373 772,50 eura, od čega se na Slatinu odnosi 191 405 eura, na zakladu Brantner-Koncz 100 080 eura, na Zavičajni muzej 32 972,50 eura te na Našice 49 315 eura. Bespovratna potpora iznosi 85% vrijednosti proračuna pojedinoga projektnog partnera.

Sredinom veljače 2013. godine u Slatini, u tamošnjemu Zavičajnom muzeju održana je početna konferencija spomenutoga projekta.

Márton Szűcs, voditelj Zajedničkog tehničkog tajništva IPA sa sjedištem u Budimpešti, govorio je o projektima ostvarenim u Mađarskoj i njihovim iskustvima, a sam projekt predstavili su Marin Kokorić, voditelj projekta s hrvatske strane, i Robert Györfvári, voditelj projekta s mađarske strane. O povijesti i značenju željezničke pruge, uporabom brojnih podataka i fotografija, izlagala je Dragica Šuvak, ravnateljica Zavičajnog muzeja u Slatini.

Glavne su aktivnosti projekta u tom Muzeju uređenje i opremanje memorijalne sobe Milka Kelemena, muzejske knjižnice i pomoćnih prostorija ukupne površine 181,85 m², uređenje muzeja u Selurincu i renoviranje muzejske građe, u Našicama obnova muzejske građe i kupnja opreme za Kulturno-umjetničko društvo te tamburaški i puhački orkestar. Osim toga projektom je planirano i niz događanja kao što su konferencije, izložbe, koncerti itd. Provedba projekta započela

je 1. veljače 2013. godine, a završit će 31. svibnja 2014. godine. (radioslatina.hr)

Vodeći je partner projekta Slatina, a ostali su projektni partneri zaklada i muzej Brantner-Koncz u Selurincu, Zavičajni muzej u Slatini i Našice. Pridruženi su partneri Selurince, Zavičajni muzej u Našicama i slatinska Turistička zajednica. Projekt je u skladu sa zajedničkom razvojnom strategijom Slatine, Sigeta i Selurince te Virovitičko-podravске županije.

Ostvarenjem aktivnosti iz ovoga projekta, uza spomenuto, povećat će se suradnja ovih gradova i razviti mreža suradničkih programa i gradskih udruga, ustanova, što će biti dobra praksa za buduće programe prekogranične suradnje. Glavne aktivnosti projekta odvijat će za glavne gradske svečanosti: Dan grada Slatine, Međunarodni glazbeni festival, Dani Milka Kelemena u Slatini, Dan grada Selurince, Antunovo i Dani hrvatskih šuma u Našicama. Projekt će poslužiti i kao uzor budućih programa kulturne suradnje, jer je zajednička povijesna baština još uvijek nedovoljno istražena, a bitna je za obadje zemlje koje rijeka Drava oduvijek spaja.

(-hg-)

Međimurska županija pozvana da se priključi Pannon EGTC-u

Zamjenik međimurskog župana Matija Posavec 19. veljače boravio je u Pečuhu gdje se sastao s predsjednikom Pannon EGTC-a i gradonačelnikom dr. Zsoltom Pávom, ravnateljem Pannon EGTC-a Janošem Giranom i zamjenikom ravnatelja Tiborom Hebarom kako bi dogovorili članstvo Međimurske županije u najvećem teritorijalnom udruženju u srednjoj Europi. Zamjenik župana Posavec i pročelnica UO za gospodarstvo i promet mr. sc. Vesna Haluga prikazali su čelništvu Pannon EGTC-a sve prednosti priključenja Međimurske županije ovoj važnoj organizaciji. Posavec je izrazio želju Međimurske županije za članstvom u Pannon EGTC-u ponajprije zbog mogućnosti daljnjeg razvoja multikulturalnosti, skrbi za mlade i provedbe zajedničkih razvojnih projekata i programa s područja gospodarstva, zaštite okoliša i posebice turizma. Europska je Unija za financiranje projekata i programa teritorijalne suradnje u financijskoj perspektivi 2014–2020. predvidjela 12 milijardi eura, zbog čega je važno u što kraćem vremenskom razdoblju odrediti zajedničke projekte i programe kako bi se u što većem dijelu prihvatilo u navedenom iznosu.

Bez obzira na složenu proceduru ulaska u punopravno članstvo, čelništvo je jednoglasno prihvatilo Posavčev poticaj i pozvalo Međimursku županiju da se odmah uključi u određivanje projekata te da kao promatrač aktivno sudjeluje u radu EGTC-a. Prihvaćena je i Posavčev poticaj da se u članstvo pozovu i susjedne županije, što je također jednoglasno prihvaćeno, pa je za travanj dogovorena konferencija na kojoj bi se odredile procedure glede članstva u Pannon EGTC-u.

Međimurski dožupan izrazio je iznimno zadovoljstvo tim sastankom. Uvjeren je da se članstvom Međimurske županije u Pannon EGTC-u otvaraju brojne nove mogućnosti, a što je najvažnije, mogućnosti financiranja projekata i programa koji će pridonijeti daljnjem razvoju Međimurja u cjelini i pozicionirati ga na karti istaknutih europskih regija.

(www.emedjimurje.hr)

BUDIMPEŠTA – U okvirima manifestacije «Majstori i učenici» pokrenute 2012. godine, u kazališnoj dvorani Kuće običaja (Hagyományok Háza, Budimpešta I, Corvinov trg 8) u srijedu, 3. travnja, s početkom u 19 sati nastupa Orkestar Vizin i najstariji hrvatski gajdaš, nositelj naslova »Majstor narodne umjetnosti» Pavao Gadanji.

Intervju

Živko Mandić: Pismu piva prilipa divojka

Ostvaraji uma i duha santovačkih Hrvata

Razgovarao: *Stipan Balatinac*

Zašto si se prihvatio skupljanja, spašavanja naše ugrožene baštine? Ili drukčije, kako i zbog čega je nastala ova knjiga koju si posvetio svojim suseljanima? Zašto baš naslov Pismu piva prilipa divojka?

Potječem iz jednostavne seljačke obitelji gdje se pisana riječ, napose ona na hrvatskom jeziku iznimno cijenila. Osobito moja mama znala je mnoštvo narodnih pjesama koje nam je kazivala, pa sam već u djetinjstvu usisao u sebe tu nepresušnu ljubav prema pučkome stvaralaštvu. Navest ću slučaj koji me je dodatno potaknuo na spašavanje naše baštine.

Kada sam bio učenik I. r. gimnazije, moja „stara“ (očeva mama), gledajući sliku svoje davno upokojene mame, reče: „Al je moja mama znala mlogo lipi i dugački pisama.“ A ja odmah: A zapisali ste ih? Dakako, nitko tada nije ni pomišljao da se one zapišu, najmanje moja „stara“ koja je bila udovica i othranjivala šestero djece. Nasreću, razmjerno rano, dakle već za gimnazijskih dana, spoznao sam važnost sakupljanja narodnoga blaga, naime ako narodne umotvorine ne stavimo na papir, one kao da i nisu bile, navijeke će se izgubiti, leći će u grob skupa s osobama koje su ih u svom pamćenju usčuvala. Stoga sam zanesenjački i ustrajno prikupljao sve naše narodne vrednote, u sklopu njih i pučke pjesme mogega rodnog Santova, i to sve u želji da ih jednom objavim, i ovako u oplemenjenom ruhu, u obliku knjige, da ih vratim svome zavičaju, tamo gdje su one i nastale, da se moji suseljnani, a i ostali Hrvati, ponose tim trajnovrijednim ostvarajima uma i duha jednostavnih ratara koji najčešće nisu mogli birati život kakav su htjeli, stoga su pjevali o životu kakav su željeli, i to nedaćama i neimaštini usprkos. Posvetio sam je mojim suseljanima da ostanu vjerni svekolikom nasljeđu naših predaka. Naslovom sam htio naglasiti da je ovdje riječ o Hrvatima, i to onima kojima je zavičajni govor ikavica, i to ona čista poput suze, kao kod slavnoga Bartola Kašića. Naime kada čujemo da se negdje govori ikavicom, budimo uvjereni da su posrijedi Hrvati. Najviše Hrvata, čak 60-ak %, govori upravo ikavicom. Knjigu sam inače onaslovio po jednoj mitološkoj pjesmi iz te zbirke. Budući da je riječ o pjesmama, razumljivo je da smo na naslovnici stavili sliku pjevačice, Santovkinje Darinke Orčik, kako bi nam svojom izvornom šokačkom nošnjom još većma uresila ovu knjigu.

Za buduće sakupljače bilo bi zacijelo korisno doznati kako si prikupljao narodne umotvorine. Kada si počeo skupljanje, koliko vremena si radio na knjizi? Koliko si pjesama

Prigodom predstavljanja u Croaticinoj višenamjenskoj dvorani autor knjige Živko Mandić i novinar Stipan Balatinac, u prosincu 2012. godine

skupio, i jesu li sve one uvrštene u ovu knjigu?

Pokojni Đuro Šarošac često je znao govoriti da prikupljati usmeno narodno blago najbolje je u 2. polovici kolovoza kada seljak malo odahne, a još bolje zimi. Bio je u pravu. Ja međutim stanujem u gradu, a skupljati sam mogao samo onda kada sam boravio u Santovu, stoga sam se koristio svim mogućim prigodama da zabilježim od toga što više. Najprije stare ljude treba privoljeti da suraduju sa zapisivačem. Valja pitati za njihovo zdravlje pa za djecu i unuke. I tek kada se pomalo i duševno približiš k njima, treba naglasiti koliko je važno spašavanje narodnih umotvorina, da su to naše vrijednosti koje kanimo objaviti u knjizi gdje će biti navedeno i njihovo ime kao kazivača. Obično kada sam otišao kojemu našem čovjeku, nisam zapisao samo pjesme, nego sam nastojao iz njega „isti-ještiti“ sve što zna: svekoliku onomastičku građu, pučke pripovijetke, bećarce, jezično blago itd. Počeo sam ih bilježiti još 1960-ih, najprije u obitelji, kod rodbine, zatim od susjeda pa sam tako redom posjetio takoreći svaku osobu. To sam, dakako, obavljao uz kraće i dulje stanke jer sam međudobno radio i na drugim knjigama. Pri skupljanju rijetko sam se služio magnetofonom jer sam opazio da to starima smeta, nego sam tekst radije pisao. Zatim sam pak zapisano pred kazivačem glasno pročitao kako bi se štošta može bitno još dotjeralo. U našem je narodu oduvijek posto-

jala nutarnja želja da se osjećaji, raznorazni događaji priopće ljepše, u obliku pjesme, najčešće rimovane. Zato nije čudno što i u Santovu nalazimo zavidan broj pučkih pjesama, što je Santovo prava riznica narodnoga stvaralaštva. Korice ove knjige obuhvaćaju 348 pjesama. Nisam uvrstio samo one kojima je kazivač znao tek neznatan dio.

U skupljanju umotvorina važna uloga pripada tvojim kazivačima, odnosno kazivačima koji su njima kazivali, koje si ti upoznao samo njihovim posredovanjem. Koji su to najpoznatiji narodni pjevači koje ističeš u knjizi? Što nam možeš reći o njima, i o radu s njima? Ima li ih još i danas?

U prošlosti narodnih je pjevača jamačno bilo više. Do danas se održalo sjećanje na dida-Ignju Mandića (nadimak: Mišetin, r. 1827) koji je u starosti oslijepio, a svojim kazivanjem epskih pjesama zabavljao mnoge, dok je njegov bratić guslao. Poznata je kazivačica bila i Marija Bartulova (r. 1862). Te su se pjesme prenosile usmenim putem, to jest jedni su ih spjevali, drugi su ih pamtili i prenosili mladima. Svaki bi bolji kazivač unio štogod novo, odnosno ponešto smetnuo s uma, pa bi se pjesma pomalo mijenjala putujući od usta do usta, od naraštaja do naraštaja, stoga kod nekih imamo više inačica.

Stvaratelj narodnih pjesama u Santovu bilo je čak i 1970-ih godina. Izdvajam iznimno nadarenu *Anicu Jozić-Prodan* (r. 1889) koja je s lakoćom sastavljala stihove. Jednom,

pošto mi priopći pučku pripovijetku, reče: „Dođi sutra pa ću ti isto to ispričati onako slično“, što bi imalo reći: rimovano, u pjesmi. I sutradan mi, bez ikakva zapisa, napamet priopći podulju pjesmu Ada i vila. Među kazivačima ima i nekoliko Bereškinja koje su se udadbom preselile u Santovo, pa one, naravno, kazuju pjesme iz svoga djevojaštva. Međutim Bereg i Santovo zbog blizine, istovjetnoga govora i čvrste rodbinske povezanosti u prošlosti, možemo smatrati jednom zajednicom. Valja naglasiti da je pretežita većina kazivača bila iznimno susretljiva, shvatili su da tu oni imaju važnu ulogu, pa su mi zdušno pomagali. Meni se ovdje priopćene pjesme uglavnom već nisu pjevale, nego kazivale. O većini, zapravo, i ne znamo jesu li se pjevale ili kazivale. Po mom sudu, posljednja kazivačica bila je Anica Blažetin-Gorjanac (r. 1935), danas, nažalost, također pokojna.

Mislim da ni svrstavanje građe nije lak posao. Kako si to uspio?

Proučio sam meni dostupnu literaturu i ustvrdio da kod svrstavanja građe autori nisu jedinstveni, mogli bismo reći: koliko autora, toliko načina. Ja sam ovdje nastojao primijeniti podjelu koju smatram najboljom, a koju predlaže Tvrtko Čubelić. Riječ je o poznatome hrvatskom povjesničaru književnosti i folkloristu. Valja reći i to da zbog isprepletenosti njihovih značajki neke je pjesme teže uklopiti u danu skupinu. Svu tu golemu građu podijelio sam u dva dijela: na lirske i epske pjesme. Lirske pjesme pak u četiri velike skupine, i to: prigodne, mitološke, ljubavne pjesme i balade. Svaku od ovih skupina dijelim na podskupine, primjerice prigodne pjesme na Pjesme uz narodne obrede i običaje, Posleničke pjesme, Zdravice, Predsvatovske, Svatovske pjesme, Šalaje i poskočice, Us-pavanke, Tužbalice. I tako redom.

Poglavlje Prigodne pjesme prilično je opširno, koje bi pjesme posebno istaknuo?

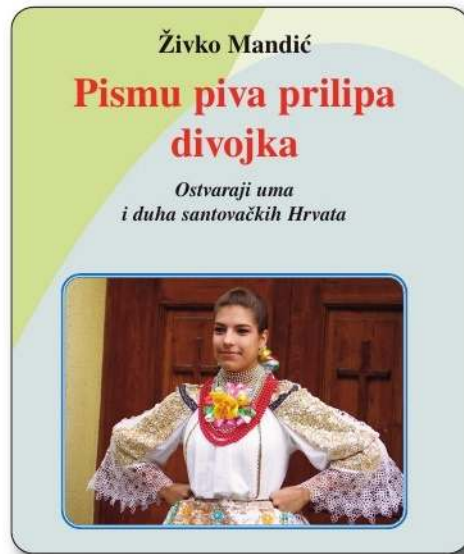
Pjesme uz narodne obrede i običaje nižu se prema kalendaru, dakle najprije donosim pokladne pjesme, pa one o Blagoslovu žita na Markovo, pa kraljičke pjesme koje se pjevaju na Duhove. Uspio sam zapisati i dvije dodolske pjesme, naime taj običaj prizivanja kiše u Santovu se održavao sve do I. svjetskog rata. Dragocjene su i posleničke pjesme, koje su prastarog postanja. Kako bi im rad bio lakši, ljudi su uzgred na odgovarajući ritam pjevali ili izgovarali neke stihove.

Začuđuje, a ujedno i raduje činjenica da u ovoj zbirci ima čak 15 mitoloških pjesama. Slažeš li se sa mnom da te pjesme imaju vrlo stare tematske korijene?

Da, to su pjesme u kojima se spominju nebeska tijela i prirodne pojave (Sunce, Mjesec, zvijezde, vjetrovi) te nadnaravna bića (vile, vještice). Takve pjesme imaju vrlo stare korijene jer potječu iz vremena kada su ti mitovi bili duboko usađeni u čovjekovoj svijesti. Naši su ljudi još i u drugoj polovici 19. stoljeća vjerovali u nadnaravna bića, u dobre i loše vile, u zločeste vještice, pa u lukavog

vođenjaka, vatrenog čovjeka, zlohotnoga zmaja.

Kod ljubavnih pjesama imamo podskupinu Vojnička pisma. Može li se znati je li to značajka samo santovačkih vojnika ili je takvih stihovanih pisama bilo i drugdje u Hrvata?

Vojnici koji su bili daleko od svojih, u ratu, željeli su doma poslati što ljepša pisma, pa se tako uobičajila pisma u stihovima, i to najčešće u deseteračkim. Uspio sam pronaći 11 takvih pisama, jedno je pisano još za trajanja tzv. Bosanskog rata (1878), a ostala u I. svjetskom ratu. Puni su nježnosti, boli i čežnje za domom. Često se završavaju s nekom molbom, npr. *Moljite se za mene soldata / nek kraj bude prokletoga rata!* Jedno stihovano pismo našao sam u Mohaču, a dva u Andzabegu. Navodno, u južnoj Slavoniji za trajanja spomenutog rata također je bilo takvih pisama.

Jednom si rekao da si, što se ovdje priopćenih pjesama tiče, najponosniji na sakupljene balade. Zašto?

Kada sam kao student pola godine boravio u Sofiji, moj cimer bio je jedan Finac koji je doputovao najviše zato da proučava bugarske balade. Ta ljubav prema toj vrsti lirskih pjesama prešla je i na mene. Uspio sam otrgnuti zaboravu 37 santovačkih balada. Premda obrađuju neki potresan, tragičan događaj, u narodu su bile omiljene jer su natopljene čistom lirikom. Omiljene su i zato što su u njima opjevane većinom stvarne osobe, stvarni događaji, koje njihov stvaratelj često uljepšava. Često susrećemo u njima nesretnu djevojku koju roditelji prisiljavaju da se uda za nedraga. Zato narodni pjesnik u jednoj od njih poučava svoje suseljanke, pa veli: „Neka ružen kraj duda saditi / jel brez sunca mora uveniti, / uveniti ko i svaka mlada / koju njevi udali za stara.“

Naš narod nije samo tugovao, nego je znao i zbijati šale, o čemu, uostalom, svjedoči i podskupina šaljivo-podrugljivih pjesama. Iznimno su zanimljive i savršeno jezično oblikovane. Zna li se uopće tko ih je sastavio?

Santovci su se voljeli šaliti, razgaljivati

svoju dušu bezazlenim šalama. Tako su se znali rugati Dolanji i Goranji te stanovnici pojedinih ulica. U tome su prednjačili Furkaši (stanovnici Furke, tj. Adyeve ul.) i Prnjavorci (žitelji Dózsine ul.). Spretno su umjeli opjevati kakve šaljive događaje, ismijati raznorazne ljudske mane, ponajčešće lijenost, pijanstvo, umišljenost. Točno se ne zna tko ih je sastavio, tek se nagađa: nadareni su bili npr. Marko Fucin (r. 1861), Bariša Blažetin (r. 1886), Janja Balažev-Prodan (r. 1899), Stipa Blažev (r. 1908).

Rodoljublje, poput crvene niti, pruža se kroz više pjesama, ali je taj osjećaj najizrazitiji u socijalno-rodoljubnim pjesmama. Što je našega čovjeka potaklo da stvara takve pjesme?

Potkraj 19. st. mađarski se nacionalizam svom silinom oborio i na naše Santovce. I državne i crkvene vlasti činile su sve kako bi nas odnarodile. Htjele su pokidati i našu zadnju sponu s matičnim narodom, pa nas prisiljavale da se odrekemo svega što je naše, čak i prezimena. U tu su vrijeme rođene rodoljubne pjesme koje ovdje tvore posebno poglavlje. Njima se snažila nacionalna svijest, takve pjesme potiču na ustrajnost, na otpor protiv protunarodnosne politike ondašnjih vlasti.

Iznimno vrijedan dio knjige čine brojne bilješke s posebno vrijednim podacima iz već zaboravljene nam prošlosti, jednako kao i stare fotografije, s kojima je knjiga ne samo urešena nego i dodatno obogaćena. Što za tebe znače takve fotografije?

Uza svaku pjesmu nalazimo bilješku gdje priopćujem kazivačevo ime i godinu rođenja, od koga je čuo pjesmu, te možda neke zanimljive podatke vezane za danu pjesmu.

U knjizi ima 120-ak starih fotografija. Neke su iz 1890-ih, a većina iz 1. polovice 20. st. Obično se kaže da svaka fotografija vrijedi kao stotine napisanih riječi. Na njima vidimo naše davno upokojene sunarodnjake, njihovu nošnju, i to blagdansku jer su se (do 1920-ih) fotografirali isključivo na proštenje (Velika Gospa). Iz tih starih fotografija zrači neka intimna toplina, zato ih često promatram i zahvaljujući njima uranjam u meni tako dragu prošlost kada je hrvatstvo u nas još bilo snažno poput nabujale rijeke.

Ovo je, ako se ne varam, tvoja osma knjiga. Hoće li ih biti i ubuduće?

Kako bih upotpunio etnološko istraživanje rodnog mi sela, bilježio sam i kraće narodne umotvorine poput poslovice, zagonetaka, pitalica, frazema, pučkih prispodoba. U dogledno vrijeme izlazi i ta knjiga, naslov joj je Biser po biser – ogrlica. Onomastičku i toponomastičku građu bivše Santovačke župe (Santovo, Bereg i Kolut) obuhvaća rukopis s naslovom Na izvoru bistrom, koji je pripremljen za tisak. Budući da je govornika santovačkoga govora sve manje, osjećam se dužnim pripremiti i opsežan rječnik toga milozvučnoga govora. Osim toga zabilježio sam i podosta pučkih pripovjedaka, što bi također bilo poželjno objaviti.

Marko Dekić Bodoljaš

O pokladnom običaju mohačkih bušara

„Poklade su, poklade su, milo janje moje,
Barem da su, barem da su u godini troje...”

(Narodna)
(Epski spjev)

„U čast drevnoga mohačkoga šokačkohrvatskog
bušarskog običaja, koji je na temelju
UNESCO-ove odluke, počev od 2009. godine,
postao dijelom svjetske kulturne baštine”.

39. Noćima prognostva, pokraj vatre plama,
Dok je u kotliću riblja čorba vrila,
Usrid čudnog posila, pod opaklijama,
Ljudska je sirotinja glad svoju tažila
U tužnoj nevolji što ih teško muči,
Nemilosna stvarnost – plamičak još tinja,
Za danom granuča uzdišu, virujući
U slobodu žudnu, ta vična svetinja,
Odagnat će najzad morskog tiranina,
Odagnat će najzad morskog tiranina.

40. Ali, jedno veče, kad se dan umori,
I nebroj zvizdica zatitra na nebu,
Prilika se ljudska prid sjatištem stvori.
Od gladi i žeđi pa i teškog puta,
Mal'te da se sruši na jednu kolebu,
Jedvice uzmogne rič da progovori,
Gledaše ga ljudi lica zabrinuta.
Kad izusti: „Hvaljen Isus, ljudi”,
Najstariji reče: „I ti hvaljen budi”,
Najstariji reče: „I ti hvaljen budi.”

41. Sidonja se snebivo od znatiželje,
Kakva te je sudba, momče, uputila
U močvarnu Adu, na „Otok spasenja”?
„Otkud tebi, sinko, otlovskih krila,
Da među nas sleti, otkuda smjelosti?”
„Krsno su mi ime, kum i kuma dali,
Po volji i želji, Matijom prozvali.
Ko posumnja mojoj šokačkoj čestitosti,
Grišnoj duši neka mu Bog prosti,
Grišnoj duši neka mu Bog prosti.”

42. Najstarijeg starca, s moći vidovnjaka,
Slušalo je rado i staro i mlado.
Svaka mudra rič bač-Tune prvaka
Štitila je i bodrila ogorčeno stado.
„Ne padajmo u očaj, draga braćo moja,
Poruka je Božja, traži nam spokoja!
Već se bliži časak sudbonosnog danka,
U liku junaka na konjicu bilu,
I od srebra-zlata krasnome odilu,
I od srebra-zlata krasnome odilu!”

43. „I još nešto, ljudi, sa mnom se zlo zbililo,
Duša mi je grišna, Šugino se tilo usmrtilo,
Pa sam svoju dragu tužnu ostavio,
Najviše žaleći što je srcu milo.
Prilipa Marica mi je nevistica bila,
Za smrt osornika, turskog prokletnika,
Gazdački je Beno mene okrivio.”

„Ne brini, sinko, svima nam je dika
Što j' nestalo turskoga krvnika,
Što j' nestalo turskoga krvnika.”

44. Kad se vist pročula među uskocima,
Nada se zacakli u ljudskim očima,
I momčeta smista s radošću primiše,
Ljubazno hvališe, grliše, gostiše.
O takome činu furt su sanjarili,
Izgleda, snovi su se obistinili,
Ta on bi im mogo čak i vodom biti.
Iz nesnosnog stanja navik izbaviti?
Tu svoju namiru baš nisu ni krili,
Tu svoju namiru, baš nisu ni krili.

45. Po kolibama ga ponosno vodili,
Zgode i nezgode tri puta slušali,
O zaslužnom koncu janjičarskog skota,
I kol'ki je Beno i birov sramota,
Sirotinju svoju s' njime podilili,
Svaku ričcu momka sladosno slušali.
Za Maricom su žene brinule, žalile,
Moleć dragog Boga da loše ne prođe,
Da im priko leđa živa, zdrava dođe,
Da im priko leđa živa, zdrava dođe.

46. „Evo nam Matije, dike Šokadije,
U njega se narode, slobodno udajmo,
Kraj mene mu misto, neka sidne amo!”
Kad se momče smisti, bač-Tuno proslavi:
„Godine su prošle, život ide kraju,
Vrime je pristiglo, meni priostaje,
Draga braćo moja, uskočki sinovi,
Da misto pridadem mlađem naraštaju,
Koji će nas povest rodnom zavičaju,
Koji će nas povest rodnom zavičaju.”

47. „Al vam uistinu i to moram reći
Da me od čudnih snova i sad mori mora,
Molim Boga vazda da me od njih spasi.
U mrkoj ponoći prida mnom bez riči
Nenadno ugledem nikog čudnog stvora,
Iz zubatih ralja vatre plami, prže,
Sa bivolje glave oštri rozi strše,
U zvirskim šapama, topuz sav u krvi,
Kopitama topće da me jasnog smrvi!
Kopitama topće da me jasnog smrvi!”

Nastavlja se

Raspored misa na hrvatskom jeziku u Budimpešti

Svete mise na hrvatskom jeziku u crkvi
Svetog Mihovila, u budimpeštanskoj Vackoj
ulici služe:

31. ožujka, Uskrs, Vjenceslav Tot OFM i
Arpad Horvat SJ;
14. travnja Vjenceslav Tot OFM; 28. travnja
Arpad Horvat SJ;
12. svibnja Vjenceslav Tot OFM; 26. svibnja
Arpad Horvat SJ;
9. lipnja Vjenceslav Tot OFM;
23. lipnja Arpad Horvat SJ.
Mise počinju u 17 sati.

Trenutak za pjesmu

Sergej Jesenjin

Pismo majci

Jesi l' živa, staričice moja?
Sin tvoj živi i pozdrav ti šalje.
Nek uvečer nad kolibom tvojom
Ona čudna svjetlost sja i dalje.

Pišu mi da vidaju te često
zbog mene veoma zabrinutu
i da ideš svaki čas na cestu
u svom trošnom starinskom kaputu.

U sutonu plavom da te često
uvijek isto priviđenje muči:
kako su u krčmi finski nož
u srce mi zaboli u tuči.

Nemaj straha! Umiri se, draga!
Od utvare to ti srce zebe.
Tako ipak propio se nisam
da bih umro ne vidjevši tebe.

Kao nekad, i sada sam nježan,
i srce mi živi samo snom,
da što prije pobjegnem od jada
i vratim se u naš niski dom.

Vratit ću se kad u našem vrtu
rašire se grane pune cvijeta.
Samo nemoj da u ranu zoru
budiš me ko prije osam ljeta.

Nemoj buditi odsanjane snove,
nek miruje ono čega ne bi:
odveć rano zamoren životom,
samo čemer osjećam u sebi.

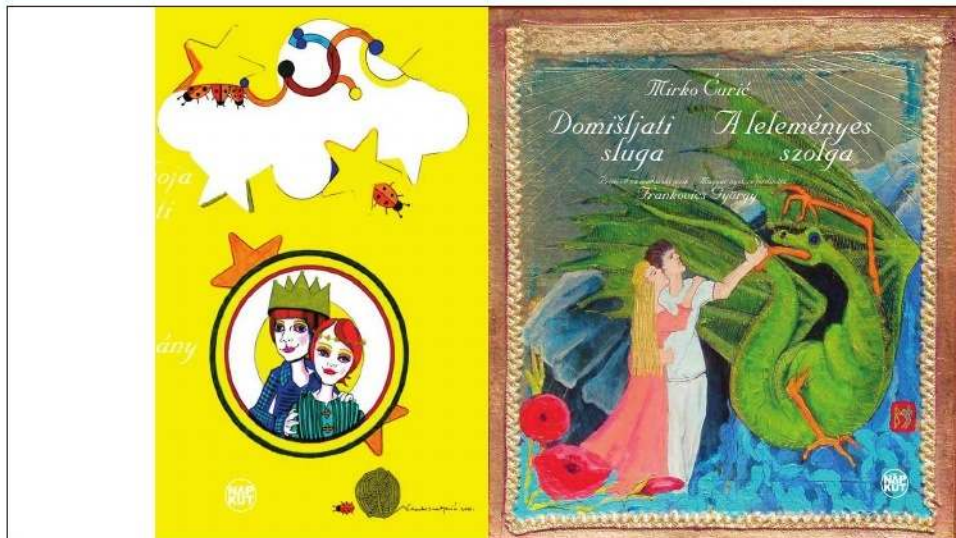
I ne uči da se molim. Pusti!
Nema više vraćanja ka starom.
Ti jedina utjeha si moja,
svjetlo što mi sija istim žarom.

Umiri se! Nemoj da te često
vidaju onako zabrinutu,
i ne idi svaki čas na cestu
u svom trošnom starinskom kaputu.

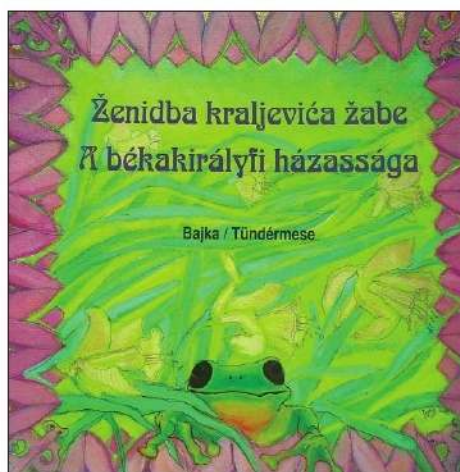
Bajke i basne za najmlađe

U svijetu đakovačkih bajki – naziv je programa putem kojeg se đakovačka javnost već godinama upoznaje sa svijetom bajki i basni. Tako je krajem 2012. godine predstavljeno 15 slikovnica književnika i profesora Mirka Čurića s đakovačkim bajkama. Zanimljivo je kako je između 15 slikovnica i tri slikovnice Mirka Čurića, bajke što ih je na mađarski jezik preveo Đuro Franković.

To su dvojezične slikovnice: Ženidba kraljevića žabe / A békakirályfi házassága; Domišljati sluga / A leleményes szolga; Kraljević i djevojka koja ne zna presti / A királyfi és a fonni nem tudó leány. Dvojezična slikovnica Ženidba kraljevića žabe / A békakirályfi házassága, Bajka / Tündérmese izdana je 2010. g. u nakladi pečuške Hrvatske samouprave, a Mirko Čurić napisao je bajku na osnovi jedne pučke pripovijetke iz 1936. g., a na mađarski ju je presadio Đuro Franković. Ilustracije je načinila Andrea Bassi. Urednik je izdanja Mirko Čurić.

Dvojezične slikovnice Domišljati sluga / A leleményes szolga; Kraljević i djevojka koja ne zna presti / A királyfi és a fonni nem tudó leány mađarska su izdanja slikovnica Mirka Čurića nastale po đakovačkim narodnim bajkama u izdanju budimpeštanske izdavačke kuće Napkút Kiadó Kft., uz potporu Nacionalnog fonda za kulturu. Ilustracije slikovnice Domišljati sluga potpisuje Andrea Bassi, ilustracije slikovnice Kraljević i djevojka koja ne zna presti Monika Vladislavljević, a prijevod obadvije bajke na mađarski načinio je Đuro Franković. Slikovnice su izdane 2012. g.

Programom „đakovačka slikovnica”, već se desetu godina za redom predstavlja djeci slikovnica s narodnom bajkom iz đakovačkoga kraja koju obradi Mirko Čurić i prilagodi je današnjem vremenu, a netko od akademskih slikara to ilustrira. Tako se 2012. g. zao kružio niz, deset godina – deset slikovnica. Ali ima ih zapravo 15, jer su dvije prevedene na engleski jezik, a tri na mađarski.

(bpb temeljem glasa-slavonije.hr)

OSIJEK – Mađarski kulturni i znanstveni časopis «Rovátkák» u nakladi HunCroa i suizdavača Mađarskoga znanstvenog i umjetničkog kruga Pragma u Hrvatskoj, te Katedre za mađarski jezik i književnost u Osijeku, objavio je pozornosti vrijedne napise iz povijesti i književnosti. Đuro Franković na temelju jugoslavenskih arhivskih dokumenata donosi studiju O prihvatu mađarskih izbjeglica 1956. godine u Jugoslaviji. Naime poslije pada '56. Mađarske revolucije 220-ak tisuća ljudi napustilo je Mađarsku, od toga nakon otvaranja granice 19.857 izbjeglica dobilo je smještaj u 42 jugoslavenska prihvatna tabora. Većina je izbjeglih poslije preseljena u zapadne i preookeanske zemlje te manji broj izbjeglica, uglavnom maloljetnici, vraćeni su u Mađarsku. Suzana Režić donosi tekst o životopisnim elementima pjesnika Janusa Pannoniusa, poznatog po imenu Ivana Česmičkog (1434–1472), bivšega pečuškog biskupa. Zsombor Lábadi i Dajana Váci skupno objavljuju napis pod naslovom Putopis i povijesno pamćenje u tekstovima Viktora Garádyja, te svoj stih objavljuje István B. Foky. Glavni i odgovorni urednik časopisa je Károly Lábadi.

Velika nagrada za kulturu grada Pečuha KUD-u Tanac i Orkestru Vizin

Za njegovanje narodnosne kulture KUD-u Tanac i njegovu pratećem Orkestru Vizin bit će dodijeljena Velika nagrada za kulturu grada Pečuha, 15. ožujka 2013. godine prigodom gradske proslave državnog praznika u pečuškoj koncertnoj dvorani Kodaly. Skupština grada Pečuha 17. siječnja na zatvorenoj sjednici donijela odluku o dodjeli Velike nagrade za kulturu grada Pečuha KUD-u Tanac i Orkestru Vizin. Po ocjeni zastupnika Skupštine grada Pečuha, KUD Tanac i Orkestar Vizin zavrijedili su nagradu svojim višedesetljetnim radom (KUD Tanac utemeljen je 1988. godine, 2013. godine slavi 25 obljetnicu djelovanja) na kulturnoj slici grada Pečuha, i istaknutim njegovanjem narodnosne kulture na međunarodnoj razini. KUD Tanac postigao izniman uspjeh, osim sakupljanja narodnoga blaga Hrvata u Mađarskoj, i njegovim prikazom i očuvanjem te osvajanjem izvrsnih rezultata na državnim natjecanjima talenata. Nagradu je Skupština grada Pečuha utemeljila 2011. godine kao priznanje onima koji svojim životom i radom, nadarenošću uvelike pridonose duhovnom i kulturnom razvoju grada Pečuha. Veliku nagradu grada Pečuha prvi je dobio tenor svjetskoga glasa Domingo Placido glavni pokrovitelj programa Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010.

Iz obiteljskog arhiva olaske obitelji Švegal: Antun Horvat, 1960.

Spektakularni Gradišće show u Šopronu

Misece prlje objavljena senzacionalna vest da će Hrvatska radio-televizija konačno i u Ugarskoj snimiti svoj jako popularni serijal „Lijepom našom“, prošli tajedan je zašla do ostvaranja. Štab emisije od šezdeset peršonov već dani je gostovao kod nas, a iz pet kamionov su se opreme doselile u sridnje Gradišće, da na 8. marcijuš, petak, prepoznatljive kulise ove emisije u šopronskoj MKB Areni jur gotove stoju. Polag terenske potpore domaćina, dr. Franje Pajrića, predsjednika Hrvatske samouprave u Šopronu, i uz pomoć trih najjačih kulturnih društav na tlu Gradišća (iz Slovačke, Austrije i Ugarske) je oblikovan folklorno-zabavni gala program za publiku, u kom je sve skupa sudjelivalo 300 izvodjačev uz najveće veselje 1500 ljudi, ki su došli sa sve strane Gradišća, Ugarske ter i Hrvatske.

Branko Uvodić s triju predsjednika: Andrašom Handlerom, dr. Stankom Horvatom i Radoslavom Jankovićem

Gradonačelnik Šoprona dr. Tamás Fodor pozdravlja nazočne

U petak pred samim početkom javnoga snimanja HRT-a, pred šopronskom športskom dvoranom gužva je neizmjerne velika. Na autobusu dopeljani gledatelji, svi-rači, tancoši i ostali izvodjači raspolažu jednim ciljem, na vrime zajti na ov spektakularni Gradišće show, koji je za ovu priliku skupadonesao morebit najveći broj Gradišćancev iz trih zemalj u zadnji ljeti. Uz to vrlo lako je upametzeti da ovu priliku nisu izostavili ni vodeći hrvatski političari, posebno na tlu Ugarske, a veliko je i predstavništvo i naših civilnih udrugov. Sliva Kemljanci u narodnoj nošnji na transparentu pozdravljaju pradomovinu i njeve partnere u Požegi i Pleternici, malo dalje kiseška ekipa sidi i maše s grbom povijesnoga grada, a u velikoj hali ima dost fanov nastupajućega hrvatskoga sastava Gazde. Na črnoj majici daleko bijelu slova da se zna, zbog koga su došle žene iz Koljnofa i

Tancoši Gradišća

Austrije. Slavonski rekljini, kockasti šali s natpisom Hrvatska s još razne fele oznakov, relikvijov su slobodno nošeni sa strane gledateljev, ki su i ovako željili dati svitu na znanje, veliki je to dan u žitku Gradišćanskih Hrvatov. Branko Uvodić, „zaštitni znak“ ter voditelj ove emisije, u prekrasnoj, s rukom sašije-noj baranjskoj, rubači pozdravlja na bini pripadnike gradišćansko-hrvatskoga naroda, čiji

preci pred skoro petsto ljet su se ganuli iz pradomovine da bi si na ovom području našli novi žitak, nove zemlje i obećavajuću budućnost. Prilikom pozdravne riči naglasi da je Hrvatska televizija s puno ljubavi došla snimiti ovu emisiju u Gradišće. Previše mjesta nij za prozni dio, već skupni sastav gradišćanskih tancošev, od Petrovoga Sela do Kemlje, predstavlja uvodni „Undanski tanac“, po uputstvu Štefana Kolosara. Andraš Handler, predsjednik

Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, dr. Stanko Horvat, predsjednik Hrvatskoga kulturnoga društva Gradišće, i Radoslav Janković, predsjednik Hrvatskoga kulturnoga saveza u Slovačkoj, svi pojedinačno daju glas vlašćoj i općoj velikoj radosti da Hrvatska i na ov način želji posvetiti pažnju Gradišćanskim Hrvatom. Potom se naredaju na pozornici i predstavljaju svoje i naše bogatstvo različite

Sima Jovanovac s Gazdami je jačio o Hercegovini

UGERSKO GRADIŠĆE
 KEMLJA POZDRAVLJA PRA-
 DOMOVINU-POŽEGU I PLETERNICU

Koprive s Tomom Jankovićem

naši umočki Kajkavci takaj dobivaju nekoliko minutov za dokazanje: ima nas i našega folklorno-narodnoga bogatstva, tako na tamburi kot i u jački. Darija Krstičević, voditeljica Ureda Vlade

jezeroljeća u našoj povijesti. Dok prave zvijezde dospenu do pozornice, publika se zagrije. Gazde s Antonijom Šolom, Šimom Jovanovcem s pjesmom iz Hercegovine, Željkom Krušlinom iz Latina, i ne nazadnje i Krunoslavom Slabincom vidljivo zdignu opću atmosferu, neke još i na noge. I u Gradišću jako obljubljeni Slavonac, čiji dida, kako smo to i doznali, rodnom je iz Mohača, predstavi se kot showmen i kabaretist s vici, a i ugarskimi jačkami. Pri kraju skoro četverournoga snimanja moderator programa se oprostio od oduševljenoga gradišćanskoga mnoštva s riči: „Neka Vas dragi Bog čuva, volimo Vas!“ Potom se zaori završna pjesma iz većsto gutov: Glori, glori aleluja, za život nam snage daj!“ U kasnu noć do doma nas ljulja jačka i ćut, kako i svidoki govoru, lipo je bilo na „Lijepom našem.“ Emisije iz Gradišća ćete moći pogledati na HRT1, u dvi dijeli, 23. i 30. marcijuša, s početkom od 18.05 uri.

-Tiho-

TS Kajkavci

Republike Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske, uz ostalo istakne: „Mi smo na vas gizdavi, a posebno na vaš gradišćansko-hrvatski jezik, koji ste uspjeli sačuvati tijekom pet stoljeć, zato vam i posebno hvala!“ Gradonačelnik Šoprona dr. Tamás Fodor kot domaćin pozdravlja štab HRT-a i veliki spektakl, a dr. Franjo Pajrić u kratki riči nacrti i svoj ljetni projekt, kako će u duhu 480. obljetnice dolaska predakova Gradišćanski Hrvati napraviti isti put, na isti način kot se je to zgodalo pred pol

Štrabanci s Hannom Daraboš

Antonija Šola s Gazdani

grupe i solisti/ce: Hajdenjaki iz Dolnje Pulje, Kolo Slavuj iz Beča, Muški jačkarni zbor Hrvatskoga Jandrofa i Čunovski bečari, jačkarice Pujanke, ŽVS Vesele Gradišćanke iz Unde, koljnofski tamburaški sastav Štrabanci, s njim zapjeva i mlada Mjenovka Hanna Daraboš, petrovski tamburaši Koprive, ki muzički sprohadjaju i Tome Jankovića. Koljnofske Lipotice se predstavljaju s vlašćom notom, a zaguslaju i fileškoj jačkarici Štefiki Fazekaš, nadalje tamburaški sastavi iz Pajngrta, Klimpuha, Cogrštofa, Hatsko kolo iz Novoga Sela, Graničari iz Fileža, Harmonija iz Velikoga Borištofa, Agneza, Ivica, Matej i Perica Mijić sa šokačkom jačkom, a i

Bal Matice hrvatske Ogranak Pečuh

Već četvrtu godinu zaredom, u pečuškom Restoranu Pezsgóház, u organizaciji Matice hrvatske Ogranak Pečuh, priređeno je druženje uz Hrvatski bal, koji je uvijek petkom navečer, ove je godine održan 15. veljače, a matičari se brinu za dobar program, večeru i dobru zabavu. Tako je bilo i ove godine. Na Balu su uz članove spomenutog Ogranka bili i njihovi prijatelji. Kako kaže Matičin predsjednik Stjepan Blažetin, cilj je družiti se na Balu koji ima hrvatski značaj, onakav

Katoljci na balu s glavnom urednicom Hrvatskoga glasnika

kako samo Matica hrvatska zna stvoriti, a proizlazi iz zadataka spomenute udruge. Animiranje hrvatskih sadržaja širokog dijapazona, od tribina, književnih večeri, predstavljanja knjiga, brige o mladima, do balskoga druženja. Stoga se matičari iz godine u godinu brinu kako bi u svečanom otvaranju Bala i u glazbenoj ponudi zadovoljili one koji mu se odazovu. Unatoč vremenu krize i recesije, Balu je nazočilo stotinjak gostiju, a među njima brojni uglednici javnoga života hrvatske zajednice i grada Pečuha. Tako i pečuški dogradonačelnik Péter Csizi koji svojom nazočnošću tradicionalno počasti spomenuti Bal. I ove je godine gosp. Csizi, uz predsjednika Stjepana Blažetina i generalnu konzulicu Ljiljanu Pancirov, na hrvatskom jeziku pozdravio goste. Za program se pobrinula Klapa sol iz Paga koja je dospjela u Pečuh zalaganjem ravnatelja Zavičaja d. o. o. Tibora Radića. Uz klapu Balu je nazočilo i nekoliko Pažana, među njima i bivši ravnatelj Turističke zajednice grada Paga Slavko Pernar, kojeg i naši Pečušci dobro poznaju. Bal su počastili i predsjednik HDS-a Mišo Hepp, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac, zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac Marković, niz zastupnika najvišega političkog tijela Hrvata u

Klapa Sol iz Paga

Matičin predsjednik Stjepan Blažetin i pečuški dogradonačelnik Péter Csizi

Tomo Fíri sa svojim društvom

Mađarskoj te mnogi dragi Matičini gosti koji svake godine svojom nazočnošću pridonose održavanju tradicije i uspješnosti Matičina Hrvatskog bala, naravno, uz vjerne matičare.

Supotporu održavanju Bala dali su Udruga baranjskih Hrvata i Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu te brojni darovatelji iznimno vrijednih nagrada

ovogodišnje tombole. Niz nagrada našao je sretne dobitnike, koji su uz izvrsnu večeru i glazbeni ugođaj Klape sol nazočili Balu do sitnih noćnih sati.

*Branka Pavić Blažetin
Foto: Kristina Goher*

Mišo Šarošac u društvu mladih dama

Šeljinske su dame redovito gošće pečušskog bala

15. ožujka

Dan mađarske revolucije Dan nastajanja Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga jezika

15. ožujka 1848. godine u Pešti je izbila Mađarska revolucija koja je osim općih značajka europskih ustanaka protiv feudalaca imala ponajprije karakter mađarske borbe za samostalnost. Skupina mladih intelektualaca izišla je na ulice boreći se za slobodu protiv tadašnjega feudalnog sustava Austro-Ugarske Monarhije. Pridružilo im i desetak tisuća građana. Vođa borbe bio je Lajos Kossuth, a revoluciju je predvodila skupina studenata na čelu sa Sándorom Petőfiem. Zahtjevi naroda bili su sažeti u 12 točaka, među kojima su bili i oni o slobodi tiska, imenovanju nezavisne mađarske vlade ili pak ukidanju kmetstva. Zahtjevi su prihvaćeni, pa su nastali tzv. travanjski zakoni. No sljedeće godine Bečki dvor pokreće izravnu agresiju na Mađarsku. U ljeto 1849. Mađari su poraženi, a mnogi od pristaša revolucije pogubljeni. U spomen na te događaje obilježava se 15. ožujka Dan mađarske revolucije.

Tjednik Telegram objavio je Deklaraciju

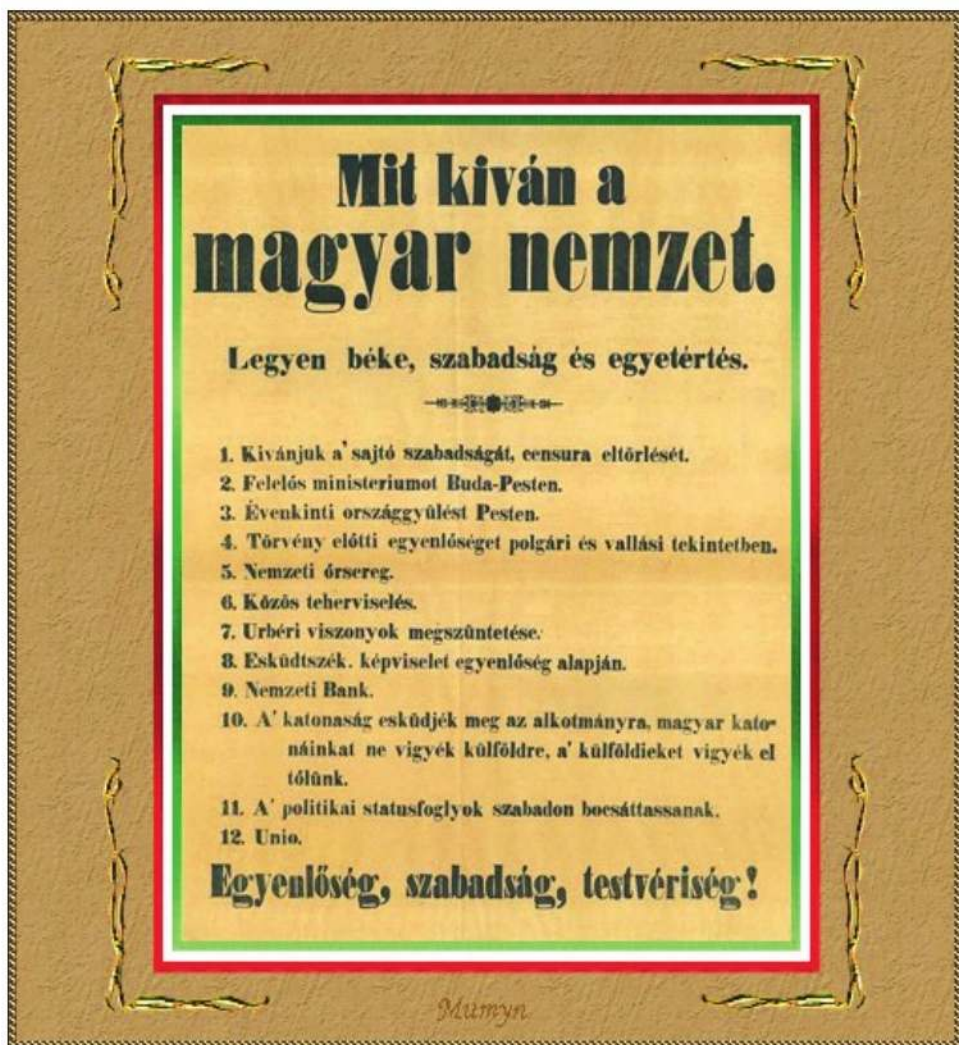
itivni stavovi o Novosadskom dogovoru. Upozoreno je na neravnopravan položaj hrvatskoga jezika te je zatražena ravnopravnost svih jezika naroda u Jugoslaviji. Objavljivanje teksta izazvalo je oštru i negativnu reakciju.

Nakon objavljivanja Deklaracije uslijedio je oštar odgovor vlasti. O Deklaraciji se raspravljalo na najvišim državnim ustanovama, pa čak i u Saboru Republike Hrvatske. Njezini su potpisnici bili oštro napadnuti i osuđeni, a od ustanova posebice Matica te njezino članstvo. Unatoč žestokoj reakciji tada vodećih krugova Komunističke partije i negativnim posljedicama koje je odmah potom Matica osjetila u svom radu, taj je događaj označio početak otvorenog istupanja njezinih članova u borbi oko temeljnih hrvatskih nacionalnih interesa.

- hg -

15. ožujka 1967. nastala je Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika jer hrvatski jezikoslovci nisu bili zadovoljni rječnicima i pravopisima u kojima se jezik nazivao hrvatskosrpskim. Toga dana Deklaraciju je potpisalo tadašnje Društvo književnika Hrvatske, a ubrzo zatim i druge ustanove. Objavljena je u tjedniku Telegram 17. ožujka s potpisima osamnaest hrvatskih znanstvenih i kulturnih ustanova, u kojoj su izneseni nega-

Nogometno prijateljstvo

Martinčani su ponosni na svoj Nogometni klub imena Zrinski. Kako mi kaže predsjednik Kluba Jozo Solga, sada se istražuje kada se u Martinčima počeo igrati nogomet i otkada martinački Nogometni klub nosi ime Zrinski. Kažu, iako još nije u potpunosti dokazano, kako ima tome ove godine već 75 godina. U proteklim desetljećima nogomet je bio i ostao dio života martinačkih muškaraca, ali i žena, majka koje su svoju djecu i muževe pratile i prate s utakmice na utakmicu. Igralište u Cretiću uvijek ima svoje vjerne navijače, i dobre igrače.

Svaki Martinčanin ima i zna dio svoje nogometne priče...

Martinčani i njihov Nogometni klub Zrinski tijekom proteklih desetljeća postojanja uvijek su imali vezu i s nogometašima u susjednoj Hrvatskoj, igrale su se prijateljske utakmice u Martinčima, ali i u Slatini, Rakitovcima, i da ne nabrajam, o tome znaju oni koji su nekada igrali... Sadašnja momčad NK Zrinski pohvalit će se prijateljstvom s Nogometnim klubom Kaptol iz Kaptola, s kojim nogometno i ino prijateljstvo traje već nekoliko plodnih godina. Dana 23. veljače zatekli smo nogometaše spomenutih klubova u prijateljskoj utakmici na umjetnom terenu u Pečuhu. Druženje nakon utakmice organizirano je u Hrvatskome klubu Augusta Šenoae, uz tamburaše iz Kaptola.

Ljubo Laić, trener NK Zrinski, martinački zet, od 1993. godine igra nogomet u Martinčima, i bio je dio momčadi onog naraštaja koji je osvojio amaterski Kup Szabad Föld (utemeljile su ga novine Szabad Föld, prva završnica igrana je 1964. godine i tako kroz četrdeset godina), te je momčad NK Zrinski igrala predigru završne utakmice Kupa. Godine 1995. osvojili smo Zadunavski kup, kaže trener Laić koji još uvijek aktivno igra ako zatreba. Završivši trenersku školu, Laić je već četiri godine trener NK Zrinski i zadovoljan je uspjehom koji Klub postiže zadnjih godina, te današnjim sastavom momčadi. Momčad čine uglavnom dečki iz Martinaca, što je politika Kluba koji djeluje zahvaljujući Seoskoj samoupravi i podupirateljima iz mjesta.

Prije dvadesetak godina Klub je financirala zadruga i Samouprava, bila su to neka druga vremena, u Klubu je igrao velik broj igrača sa strane, iz Barče i Pečuha. Danas to nije tako. Okolnosti su se dobrano promijenile, a nekoliko nogometnih zanesenjaka pokušava već nekoliko godina s mladim Martinčanima ostvarivati što bolje nogometne rezultate. Trenutno NK Zrinski igra u II. županijskoj ligi. Proljetni dio sezone polako počinje.

Prijateljska utakmica između NK Zrinski i NK Kaptola igrana 23. veljače bila je prava provjera pred sezonu, igrali smo s dobrim i jakim klubom te pružali jak otpor, a oni su zaslužno pobijedili, kaže Laić dodajući kako radi s 25 igrača, ima ozljeda, tu su putovanja, škole, studiji, otprilike petnaestak igrača ide na utakmice... NK Zrinski u II. županijskoj ligi poslije zimskog dijela prvenstva našao se na osmome mjesto i zaostaje 12 bodova za prvim. Uspjeli smo vratiti u Klub nekoliko naših mladića koji su igrali u višim ligama. Među najboljima je David Šimara, potom Levente, Varga zvan Tejföl, Zsolt Kanasz, a ima i nas nekoliko starijih koji rutinom pomažemo dečkima, tu su još Balaž Silović, i Andrija Hideg oni nam dolaze iz I. županijske lige, Norbert Hir došao je iz Foka t, a imamo i jednog mladog izuzetno nadarenoga šesnaestogodišnjeg vratara, Petera Skrajčića te se nadamo kako će nam se vratiti kao vratar i Blaško Berki.

Ponosan je na NK Zrinski i predsjednik Kluba Jozo Solga, ponosan je na povijest martinačkog nogometa i na današnju momčad. Prošle smo godine iz III. prešli u II. županijsku ligu i cilj nam je zasada ostati i sačuvati mjesto u njoj.

Raduje se plodnoj suradnji s NK Kaptolom iz Kaptola i prijateljstvu s tamošnjim predsjednikom Kluba Davorom Bošnjakom koji ne krije zadovoljstvo prijateljstvom zapo-

četim prije šest godina. Gospodin Bošnjak kao lovac često je boravio u Pečuhu pa i lovio u lovištima oko Martinaca, imao prilike saznati za NK Zrinski te kao predsjednik NK Kaptol ponudio suradnju Martinčanima. NK Kaptol već niz godina uspješno igra u Prvoj županijskoj ligi i sada je treće plasirana momčad. Igra u skupini koju čini 16 klubova, konkurencija je snažna, i obveze su velike, jedna od njih su i četiri kategorije podmlatka, a NK

Kaptol, budući da u Općini Kaptol ima mnogo djece, ima čak pet kategorija podmlatka. Klub ima veliku podršku Općine koja pokriva 80% svih potreba, a preostalih 20% sredstava pokrivaju pokrovitelji, prijatelji Kluba, roditelji.

Osvrnuvši se na odigranu prijateljsku utakmicu, Davor Bošnjak kaže kako je najvažnije da nije bilo ozljeda, utakmica je odigrana u športskom i prijateljskom ozračju, kao i uvijek kada se momčadi dvaju klubova sretnu, a to je godišnje najmanje dvaput. Posjeti su obostrani i naizmjenični.

Predsjednik NK Zrinski Jozo Solga veli kako su Martinci malo selo, s nešto više od tisuću stanovnika, s malo djece i malo dječaka, a još manje onih koji pri tome imaju i talent te sklonost za nogometnu igru. Današnji naraštaj nogometaša NK Zrinski dobar je, vidi priliku kako će se u Martinčima sljedećih desetak-petnaestak godina igrati dobar nogomet. Dodaje kako NK Zrinski pomaže Seoska samouprava, koja održava svlačionicu i teren, a ima i mnogo osoba koje pomažu rad Kluba. Želimo da se naši dečki druže i da vidimo kako se igra nogomet na jednoj višoj razini, kao u NK Kaptol. Naši su se nogometaši danas dobro istrčali i svaki put prigodom ovakvih prijateljskih utakmica vide koliko treba raditi ako i mi želimo za nekoliko godina igrati sličan nogomet.

Branka Pavić Blažetin

Klanje pitanca na kiseški način

Pod peljanjem mesara Lojzija Fehera, 9. februara, jutro, Loci Meršić, Joško Horvat, Imre Haršanji i Šandor Petković u Temerju su „unimili” izbranoga ovoljetnoga pitanca za kisešku hrvatsku zajednicu. 220 kg tešku svinju rastrančerali su već u Kisegu na školskom dvoru i u kuhinji mjesne katoličanske škole.

Muška četa kiseške svinjokolje

Palenje, pranje i raskajanje je vabilo već i druge muže, ki su ponudjeni i s kom-tom kupicom žganoga. Muži su djelo vrijeda razdilili med sobom. Ferenc Tóthárpád, Béla Farkas i Miklós Tóth su se zeli za kuhanje supe i kiseloga zelja. Pečeno meso su ovput debelo pokrli narizanim lukom. Krvavice i jatrene kobasice su im isto tako bile na jelovniku. Loci Meršić i László Pászner su se trudili da ocvarki nastanu lipo zlatožuti i slasni.

Oko 60 ljudi se je skupilo u Hrvatskom klubu na vičeru. Med njimi su bili vinari nedavne Maligan ture i drugi pomagači hrvatskoga društva u Kisegu. Žene su doprimile doma pečene kolače, kot dobrovoljni dar za muško gostoprimstvo. Julija Brezović je pozdravila nazočne. Po skupnoj molitvi, ku je peljao kiseški farnik Vilmoš Harangozo, se je samo čulo tiho medjusobno mrmljanje, črpanje žlic, rizanje nožov i kucanje kupic.

Gastronomsku ponudu su muzički oblikovali Antal Molnár na klarinetu i László Trucz na harmoniki. Kada je Šandor Petković, predsjednik mjesne Hrvatske samouprave, zahvalio svim mužem za svinjokolju, žene su već pjevanjem javljale da su zadovoljne s muškimi rukami. Rado su se obećale na drugi dan za čišćenje kšera/sudjera i dvorane. Ov zimski običaj je doprimio ugodne i vesele trenutke i ljetos u svakodnevni žitak hrvatske zajednice u Kisegu.

Za speć sriktano meso nariženim lukom

Mesar Lojzi je usput napunio prezbošt, sformirao je šunke, slanine i sriktao je karmanadjine za rasol. Šesnaest muškarcov se je umaralo da na 19 uri bude svako jilo gotovo, slasno i teplo. Na ov termin su pozvali na vičeru svoje žene, ke po kiseškom običaju ne smu trpaj biti na svinjokolji. Samo jedanput je zalutala meda nje jedna ženska duša s kolači, da pomaže razdjelati „kiselinu” i masnoću muških želudcov.

Ukusna vičera se je svakomu račila

ZAGREB – Akademija centralno-europskih škola (ACES) započinje natjecanje za najbolje projekte u okviru prekograničnih školskih partnerstava. Tema je ovogodišnjeg poziva «Ja i drugi: Otkrivanje raznovrsnosti oko mene i u meni». Sudionici mogu prijaviti projekte do 30. travnja 2013. godine. Natjecanje koje organizira ACES predstavlja jednu od najvećih međunarodnih školskih mreža u regiji. Hrvatska je jedna od zemalja koje sudjeluju u natjecanju. Škole širom Hrvatske pozvane su da pronađu partnersku školu u jednoj od zemalja sudionica ACES-ovih programa, putem baze koja je dostupna na adresi www.aces.or.at/partnerfinder, a partnersku školu mogu odabrati u skladu sa zajedničkim interesima i zahtjevima. S odabranom školom razrađivat će zamisli za zajednički projekt koji će se baviti različitim vidovima raznovrsnosti, kao što su samobitnost, diskriminacija, zajednički standardi i vrijednosti. U današnjem društvu raznovrsnost je norma, a ne iznimka: ljudi različitih nacionalnosti, vjera, godišta, spola i seksualne orijentacije žive skupa i trebali bi se jednako odnositi jedni prema drugima. Škole, a posebno školski projekti kao što je ACES, pružaju mogućnost međudjelovanja s ljudima iz različitih okruženja, te uzajamne razmjene iskustava i učenja. Od 2007. godine ukupno 33 škole iz Hrvatske sudjelovale su u ACES-ovom programu, a škole koje su protekle godine dobile nagrade za svoje prekogranične projekte jesu Ekonomska i upravna škola Osijek, Elektrostrojarska škola Varaždin i Centar za odgoj i obrazovanje „Ivan Štark” iz Osijeka. Ove godine, osim zemalja bivše Jugoslavije, sudjeluju i Albanija, Austrija, Bugarska, Češka, Mađarska, Moldavija, Rumunjska i Slovačka. (www.culturenet.hr)

BUDIMPEŠTA – U Hrvatskoj školi u četvrtak, 21. ožujka, otvoreni je dan za zainteresirane roditelje i učenike. U okvirima toga dana može se posjetiti prvi sat prvog razreda osnovne škole koji vodi učiteljica Dejana Šimon i drugi sat četvrtog razreda osnovne škole koji vodi Iveta Banga.

PEČUH, OSIJEK – Autobusni prijevoznik Pannon Volán s 1. travnja pokreće tjednu putničku liniju između Pečuha i Osijeka. Već niz godina nema izravne autobusne veze spomenutih gradova iako je potreba za njom velika. Autobus bi prometovao petkom, od Pečuha, preko Mohača i Graničnog prijelaza Udvara preko Baranje prema Osijeku te bi nakon sat zadržavanja u Osijeku krenuo istim putem natrag prema Pečuhu. Prema Mađarskoj bi se s hrvatske strane pokrenula autobusna linija koja bi prometovala nedjeljom poslije podne.

Marija Fülöp Huljev
Foto: Imre Haršanji

Normativna dopunska potpora za civilne udruge putem natječaja

Kako je izjavio György Hölvényi, državni tajnik Ministarstva ljudskih resursa, odgovoran za crkvena i narodnosna pitanja te civilne veze, civilne udruge odsada se mogu natjecati za normativnu dopunsku potporu u vrijednosti od pet posto lani prikupljenih novčanih potpora, najviše do 250 tisuća forinta. Dodao je kako je više tisuća onih civilnih udruga koje se mogu natjecati za ovu potporu, koja može pridonijeti njihovom djelovanju, odnosno opstanku. Bit je raspisanog natječaja da se udruge koje mogu pokazati stvarnu, mjerljivu društvenu potporu podupiru dodatnom potporom, koja se može potrošiti za djelovanje. Dodavši kako i raspisivanje ovog natječaja dokazuje da civilne veze nisu važne samo na deklarativnoj razini, jer Vlada im želi osigurati siguran rad, „civilnu stabilnost“, zbog čega je i donesen zakon o civilnim udrugama. Zamjenik državnog tajnika odgovoran za narodnosne i civilne veze Csaba Latorcai reče kako su prvi put raspisali natječaje za dopunsku normativnu potporu, koje Nacionalni temeljni fond za suradnju prima stalno. Pri natječaju se u prikazu imovnog stanja mora naznačiti vrijednost poklona koje je civilna udruga prikupila od pojedinaca. Natječaj se može vrednovati i kao „svojevrsni bonus“ kod onih civilnih udruga iza kojih stoji stvarna, ozbiljna društvena potpora. Pristigli će se natječaji neprekidno obrađivati, a za te svrhe raspoložu s 300 milijuna forinta. Za podupiranje stručnih programa, projekata civilnih udruga raspisat će se daljnji natječaji u vrijednosti od milijarde forinta. U toj će kategoriji odlučivati kolegij Nacionalnoga temeljnog fonda za suradnju. Oba natječaja otvorena su do 25. ožujka. Prema riječima državnog tajnika, još nikada nije bilo da civilne udruge praktično već u prvom četvrtini godine budu načisto s velikim dijelom godišnje potpore, dakle mogu realno planirati svoje programe.

Izvor: MTI

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Hrvatske zajednice umirovljenika u Mađarskoj u utorak, 19. ožujka, s početkom u 16 sati, u Croaticinoj klupskoj prostoriji susreću se članovi narečene Zajednice. U sklopu druženja razmotrit će se daljnji rad, o svemiru će kratko izlaganje održati predsjednik Stipan Vujić, potom će se proslaviti imendani i rođendani članova.

Zugló kup u odbojci

Gimnazijalke budimpeštanske Hrvatske škole osvojile drugo mjesto

Srebrno se sjaji medalja oko vrata odbojkašica budimpeštanske Hrvatske gimnazije, naime na domaćem terenu u završnici poražene su od ekipe Gimnazije „Szent István“.

U siječnju 2013. godine nastavljena su natjecanja Đačke olimpijade u odbojci za srednjoškolce za dob 9–10. razred, odnosno V. dobne skupine. Sve su utakmice odigrane u dobro opremljenoj športskoj dvorani Hrvatske škole. Na narečeno nadmetanje domaćini su se prijavili s jednom ekipom djevojaka, zbog nedovoljnog broja odbojkaša muški tim ovoga puta nije se nadmetao. U jednoj skupini prijavilo se pet ženskih timova i odigrano deset utakmica. U izravnim susretima naše su gimnazijalke pobijedile odbojkašice Osnovne škole i gimnazije „Álmos Vezér“ s 2 : 0, Gimnazije „Blanka Teleki“ s 2 : 0, učenice Srednje škole „EU 2000“ s 2 : 0 u setovima. Dana 5. veljače, u završnici, nažalost, poražene su od odbojkašica Gimnazije „Szent István“ s 2 : 1. Završnicu su gimnazijalke budimpeštanske Hrvatske škole „darovale“ suparniku, naime s odlučnom igrom vodile su s 0 : 1.

Jesu li se umorile ili je posrijedi nešto drugo? „U drugom setu su se djevojke opustile misleći da će s lakoćom pobijediti suparnika. I to se osvetilo. Drugi set smo izgubili, a treći ni uz moju podršku nismo mogli okončati s pobjedom. Djevojke psihički nisu se mogle vratiti“ – istaknuo je profesor tjelesnog odgoja Ladislav Gršić. Sudionice sastava Hrvatske škole jesu: Ana Heuschmidt, Marina Mihajlović, Dorina Pelyvás, Szilvia Jobbágy, Dominika Papp, Ana Gal, Timea Kohári, Diana Vojnić, Xhyljeta Muhadri, Andrea Hegybéli, Kata Szajkó, Sonja Červenji i Dorka Parádi. Gimnazijalke se na nadmetanja pripremaju na kružocima, tjedno dva puta po sat vremena pod stručnim vodstvom profesora Ladislava Gršića.

Čestitamo odbojkašicama budimpeštanske Hrvatske škole na lijepom rezultatu!

Kristina Goher

ORAHOVICA – Osamnaesti Međunarodni sajam vinogradarstva, vinarstva i voćarstva Slavin, održat će od 15. do 17. ožujka, nakon dvije godine stanke, u organizaciji grada Orahovice i tamošnje Turističke zajednica, a u suradnji s Poljoprivredno savjetodavnom službom. Sajmu će sudjelovati i izlagači iz Mađarske, uza sudionike iz Slovenije, Bosne i Hercegovine. Cilj je Sajma okupiti na jednome mjestu vinogradare, voćare, proizvođače jakih alkoholnih pića, te proizvođače i trgovce opreme da pomoću jedne od naj snažnijih promidžbenih poluga unaprijede i svoju prodaju i upoznaju nove tendencije u područjima voćarstva i vinogradarstva.